

Platforma Rozumné právo: Česko musí zintenzivnit přípravu na změny a zohlednit závazky vyplývající ze Zelené dohody (tzv. Green Deal) i v právní oblasti

V Praze 16. 11. 2021 – V poslední době jsou stále více diskutovány závazky a výzvy vyplývající ze Zelené dohody pro Evropu¹, základní rozvojové unijní strategie, pro členské státy Evropské unie. Dlouhodobý rozpočet EU a Plán EU na podporu oživení ekonomiky² počítá s tím, že investice do evropské ekonomiky, zasažené v posledním období pandemií, budou směřovány z podstatné části právě do opatření na podporu environmentální udržitelnosti, zejména na snižování emisí pomocí nástrojů Zelené dohody, a do rozvoje digitálního věku. Platforma Rozumné právo si je vědoma komplexity tématu Zelené dohody i svých omezených možností jej přesně právně pojmout, zejména s ohledem na jeho věcnou složitost, rozsah dotčených oblastí a citlivost. Nepřísluší jí komentovat politickou či environmentální potřebnost Green Dealu, ale bere jej jako skutečnost, z níž plynou právní výzvy, které je třeba vzít na vědomí a zohlednit v právním řádu ČR. Dle jejího názoru je každopádně třeba v České republice zintenzivnit právní podporu pro přípravu ekonomiky na změny, které budou s implementací Zelené dohody nutně spojeny ve středně- a dlouhodobém hledisku s ohledem na rozvojové výzvy Evropské unie směřující k tzv. udržitelnosti (environmentální, sociální a hospodářské). Je nutné vytvořit vhodné podmínky pro české podnikatele, pokud chtějí uspět na vnitřním trhu, a zároveň změny vyvážit účinnými sociálními opatřeními (spravedlivý přechod).

Doporučení:

- K naplňování závazků Zelené dohody by měl být určen centrální orgán státní správy, coby součást vlády nebo jí přímo podřízený; přes tuto centrální úroveň je třeba zajistit koordinaci napříč jednotlivými rezorty, například ustanovením koordinátora v jednotlivých dotčených rezortech (na ministerstvech), který bude vybaven potřebnou pravomocí a odpovědností v rámci daného rezortu.
- Naplňování Zelené dohody je třeba promítnout do závazků veřejnoprávních institucí, státem řízených organizací či státem vlastněných společností; tyto instituce budou postupovat s řádnou péčí, pouze pokud jejich postupy budou v souladu se závazky Zelené dohody. To by se mělo týkat jejich běžného provozu, veřejných investic i činností v jakýchkoliv jiných svěřených agendách.
- Je třeba zanalyzovat a legislativně promítnout intenzivnější podporu udržitelných řešení (daně, příplatky / bonusy, příp. též sankce), vytvořit příznivé podmínky pro výzkum a implementaci inovativních řešení, rozvoj obnovitelných zdrojů a prevenci vzniku odpadu a jeho zpracování, a urychlit identifikaci a odstranění překážek pro jejich rozvoj v praxi (např. regulace znovuvyžití odpadů, zálohování, označování výrobků a obalů, právo na opravu výrobků, prosazování

¹ Sdělení Komise „Zelená dohoda pro Evropu“ ze dne 11. 12. 2019 COM(2019) 640 final, více informací viz https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.

² Tzv. NextGenerationEU viz https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_cs.

rozšířené záruky výrobců (EPR) včetně ekomodulace do dalších oblastí, regulace komunitní energetiky apod.).

- Je důležité, aby pravidla čerpání z příslušných dotačních programů byla jasná, přehledná a jednoduchá, a čerpání dotací bylo přístupné a spolehlivé i pro malé a střední podniky. Podmínky dotačních programů musí odpovídat účelu a smyslu Zelené dohody. Postoj kontrolních orgánů musí být pro příjemce dotací předvídatelný.
 - Cíle Zelené dohody lze podpořit stanovením základních povinností v právních předpisech upravujících stavební, zemědělské, zakázkové či živnostenské právo, jakož i v předpisech upravujících hospodaření státu, samospráv a dalších veřejných institucí.
 - Udržitelnost klimatu a využívání přírodních zdrojů a celkově zajištění kvalitních životních podmínek i pro budoucí generace je natolik zásadní téma, že je na místě zvážit zahrnutí závazku republiky (vlády, státu a obcí) k této ochraně formou ústavního zákona.
1. Zelená dohoda je souborem návrhů a iniciativ, které mají zastavit růst emisí skleníkových plynů, zajistit navýšení investic do výzkumu a inovací, účinné využívání zdrojů prostřednictvím přechodu na oběhové hospodářství (cirkulární ekonomiku), zabránit ztrátě biologické rozmanitosti a snížit znečištění. V rámci tohoto plánu jsou předpokládány potřebné investice, identifikovány dostupné finanční nástroje a vysvětleno, jak zajistit spravedlivou a inkluzivní transformaci.
 2. Ústředním prvkem Zelené dohody je ochrana proti změně klimatu. První iniciativy v oblasti klimatu v rámci Zelené dohody zahrnují **Evropský právní rámec pro klima**,³ kterým má politický závazek klimatické neutrality získat právní závaznost, **Evropský klimatický pakt**,⁴ jehož účelem je zapojit občany a všechny části společnosti do činností v oblasti klimatu, a **Plán dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030**⁵ spočívající v dalším snížení skleníkových emisí alespoň o 55 %.⁶ Na Zelenou dohodu navazuje tzv. **Nový akční plán pro oběhové hospodářství**,⁷ jehož cílem je urychlení procesu transformace lineární ekonomiky EU na ekonomiku cirkulární. Cíle Zelené dohody budou prosazovány zejm. pomocí právních nástrojů Evropské unie typu nařízení, směrnice a standardizace,⁸ z nichž budou vyplývat i právní závazky pro Českou republiku. Jedním z takových

³ Dostupné zde: https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/law_en.

⁴ Dostupné zde: https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/pact_en.

⁵ Dostupné zde: https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action/2030_ctp_en.

⁶ V rámci tzv. balíčku „Fit for 55“, který byl zveřejněn 14. 7. 2021, pracuje EU na revizi legislativy v oblasti klimatu, energetiky a dopravy s cílem sladit stávající předpisy s ambicemi pro rok 2030 a 2050.

⁷ Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098&from=EN>.

⁸ Vedle dalších nástrojů, jako jsou nastavení investic a inovací, národní reformy, dialog a mezinárodní spolupráce viz Bod 2.1 zde: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

nástrojů by měla být též nová **taxonomie EU**⁹ jako nástroj transparentnosti pro společnosti a investory podporující udržitelné podnikání a přechod k cirkulárnímu fungování firem. Prostřednictvím jasně stanovených kritérií udržitelnosti by měla taxonomie usnadnit investorům financování projektů, které jsou v souladu s cíli Zelené dohody, a zároveň poskytnout jasný rámec pro zveřejňování informací o aktivitách v oblasti udržitelnosti.

3. Potřeba jednat vyplývá též z první části šesté hodnotící **zprávy¹⁰ Mezinárodního panelu pro změny klimatu (IPCC) při OSN**, která podrobně analyzuje současný klimatický stav a přináší kvantifikované výhledy a plány do budoucna. IPCC v ní apeluje zejména na změnu klimatických politik jednotlivých vlád, i změnu postoje lídrů korporátního světa a celkovou změnu v pojetí výroby a ekonomiky.¹¹ Lze tak očekávat další koordinované kroky na úrovni Evropské unie, která ambice v oblasti klimatu důrazně podporuje a společně s členskými státy je největším poskytovatelem financování opatření v oblasti klimatu na světě.¹²
4. Plán EU na oživení ekonomiky počítá s tím, že **investice do obnovy evropské ekonomiky po pandemii budou směřovány do zelených řešení a opatření na snižování emisí pomocí nástrojů, které Zelená dohoda dává.**¹³ V této souvislosti je např. solární energie díky prudce klesajícím výrobním nákladům a rostoucí spolehlivosti a dostupným doplňkovým službám jednou z neúčinnějších dostupných technologií ke snížení emisí. Ústředním prvkem Plánu EU na oživení ekonomiky je **Nástroj pro oživení a odolnost**¹⁴(Recovery and Resilience Facility, RRF), ve kterém bude přerozdělováno 672,5 miliardy eur na podporu investic a reforem. Český Národní plán obnovy (NPO),¹⁵ který byl již schválen Evropskou komisí¹⁶ a čeká na schválení Radou EU, počítá

⁹ Dostupné zde: http://ec.europa.eu/finance/docs/level-2-measures/taxonomy-regulation-delegated-act-2021-4987_en.pdf.

¹⁰ IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, dostupné zde: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/#FullReport>.

¹¹ Generální tajemník OSN ke zprávě uvádí, že „*Státy OECD musí uhlí odstavit do roku 2030, všichni ostatní nejpozději v roce 2040. Státy také musí ukončit hledání všech nových fosilních zdrojů a přesunout všechny dotace z fosilních na obnovitelné zdroje. Do roku 2030 je nutné čtyřnásobně zvýšit solární a větrné kapacity a třikrát navýšit investice do obnovitelné energie. Jen tak lze udržet trajektorii nulových emisí do poloviny století.*“, viz <https://www.osn.cz/sef-osn-nova-zprava-ipcc-musi-byt-umirackem-pro-uhli-a-dalsi-fosilni-paliva/>.

¹² Viz <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/climate-change/>.

¹³ *A European Green Deal will have an enormously positive economic and environment impact*, <https://www.rechargenews.com/circuit/a-european-green-deal-will-have-an-enormously-positive-economic-and-environment-impact/2-1-803391>

¹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. 2. 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost, dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32021R0241>.

¹⁵ Dostupný zde: <https://www.planobnovy.cz/files/narodni-plan-obnovy.zip>.

¹⁶ První verze Národního plánu obnovy předložena Evropské komisi v dubnu 2021, byla Evropskou komisí odmítnuta zejména s ohledem na klimatický rozpočet (nenaplňoval požadovaných 37 % alokace) a nenávaznost

s **financemi v celkové výši cca 180 mld. Kč**. NPO tvoří šest pilířů: digitální transformace (27 854 mil. Kč), fyzická infrastruktura a zelená tranzice (85 182 mil. Kč), vzdělávání a trh práce (41 006 mil. Kč), instituce a regulace a podpora podnikání v reakci na COVID-19 (10 895 mil. Kč), výzkum, vývoj a inovace (13 200 mil. Kč) a zdraví a odolnost obyvatel (12 441 mil. Kč).¹⁷ Projekty v rámci NPO budou realizovány po celou dobu trvání Nástroje pro oživení a odolnost, tedy do roku 2026. V plánu jsou navrženy projekty ve všech sedmi stěžejních evropských oblastech.¹⁸ NPO je však vytýkána zejména absence obsahu jednotlivých projektů, jejich nekonceptnost a chybějící vize celého plánu, a to zejména v oblasti klimatické strategie.¹⁹

5. Jak podle Akčního plánu Evropské unie,²⁰ tak i studie organizace International Renewable Energy Agency (IRENA)²¹ s názvem *Post-COVID recovery*²² je s **plánem obnovy** (s důrazem na využití udržitelných a obnovitelných zdrojů) spojen **vysoký ekonomický potenciál**. Realizace plánu má vést k výraznému zvýšení růstu HDP do roku 2050, investice do technologií přechodu na udržitelnou energii budou zároveň vytvářet nová pracovní místa.²³ To se týká i České republiky.²⁴ Cílem opatření je kromě snížení emisí též zvýšení nezávislosti na dodávkách primárních materiálů z třetích zemí.
6. Při implementaci potřebných strukturálních reforem postupuje Česká republika zatím s omezeným pokrokem. Konkrétní nedostatky byly dle Sdělení Evropské komise²⁵ pro rok 2020 zejména

jednotlivých opatření, viz https://www.irohlas.cz/ekonomika/narodni-plan-obnovy-fond-eu-navyseni-fond-evropske-unie_2104151346_kuc.

¹⁷ Viz <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/evropska-komise-schvalila-cesky-narodni-plan-obnovy--262467>.

¹⁸ Článek „Nástroj pro oživení a odolnost: Česko předkládá svůj oficiální plán pro oživení a odolnost“ veřejně dostupný na webových stránkách https://ec.europa.eu/czech-republic/news/210602_Czechia_recovery_resilience_plan_cs

¹⁹ Viz https://www.irohlas.cz/zpravy-domov/podcast-vinohradska-12-cesko-evropska-unie-narodni-plan-obnovy_2106100600_miz.

²⁰ Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098&from=EN>.

²¹ Viz <https://www.irena.org/>; na stránkách Evropské unie viz též odkaz https://ec.europa.eu/energy/topics/international-cooperation/international-organisations-and-initiatives/international-renewable-energy-agency_en

²² Dostupné zde: <https://www.irena.org/events/2021/Jul/Renewable-Energy-as-a-key-element-of-post-COVID-recovery>

²³ Dle související studie téměř třikrát více pracovních míst než fosilní paliva za každý milion dolarů výdajů – viz *How a post-pandemic stimulus can both create jobs and help the climate*, <https://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability/our-insights/how-a-post-pandemic-stimulus-can-both-create-jobs-and-help-the-climate#>

²⁴ *Pathways to decarbonize the Czech Republic*, <https://www.mckinsey.com/cz/our-work/pathways-to-decarbonize-the-czech-republic#>.

²⁵ Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020SC0502&from=EN>.

(i) v **odvětví energetiky**, kde stále dominuje uhlí, které je i nadále zásadní pro hospodářskou činnost ve třech regionech, a s tím související **podprůměrná výroba energie z obnovitelných zdrojů**, (ii) chybějící **finanční pobídky a právní a institucionální rámec** na podporu dalšího faktického rozvoje, jakož i technologického přechodu produkce, rozvoje povědomí o širších přínosech energetické účinnosti, (iii) nízké investice do udržitelné dopravy a nízké daně z dopravy, které nezohledňují **emise CO₂**, jakož i (iv) nedostatečná příprava **kvalitních projektů** pro klimatickou a digitální transformaci. Kritizována je také (v) absence komplexní strategie pro rozvoj **potenciálu oběhového hospodářství**. Doporučení pro Českou republiku²⁶ kromě výše uvedených témat zahrnují též zajištění financování inovativním firmám a zlepšení spolupráce veřejného a soukromého sektoru v oblasti výzkumu a vývoje.

7. Česká republika se plnění závazků vyplývajících ze Zelené dohody nevyhne. Podle názoru členů platformy Rozumné právo je nutné zajistit kvalitní právní a institucionální rámec pro transformaci české ekonomiky, která se stane v důsledku Green Dealu nezbytnou. Předložení Národního plánu obnovy a jeho schválení Evropskou komisí je prvním krůčkem na této dlouhé cestě.
8. Chybějící institucionální rámec, nedostatečná metodická podpora a celková roztržitost kompetencí státní správy jsou jedním z důvodů, které negativně ovlivňují akceschopnost České republiky v naplňování cílů Zelené dohody. Měl by být určen, popř. ustaven **centrální orgán**, coby součást vlády nebo jí přímo podřízený a **vybavený odpovídající kompetencí a odpovědností**, se zohledněním přesahů do gesce průmyslové, sociální, finanční aj. Stávající Rada vlády pro udržitelný rozvoj,²⁷ vedená od roku 2018 opět v gesci Ministerstva životního prostředí, tuto roli rozhodně nenaplnuje a s ohledem na své omezené kompetence a poradní charakter, své složení a formu fungování ani nemůže. Důležité je zároveň zajistit, aby přes centrální úroveň probíhala **koordinace napříč jednotlivými rezorty**, a to například s využitím koordinátorů v jednotlivých rezortech: na každém jednotlivém dotčeném ministerstvu by měl být ustanoven koordinátor, který by byl metodicky veden z centrální úrovně a informačně s ní byl přímo propojen, a který by zároveň byl vybaven potřebnou pravomocí a odpovědností v rámci daného rezortu. Centrální orgán musí komunikovat nejen napříč státní správou, ale i se zástupci relevantních dotčených skupin (podnikatelský sektor, spolky na ochranu životního prostředí atp.).
9. Důležitým pilířem je rovněž **zefektivnění veřejné správy**, lepší strategické plánování, komunikace a koordinace, jakož i profesionalizace veřejné služby v oblasti udržitelnosti i v obecné rovině.

²⁶ DOPORUČENÍ RADY k národnímu programu reforem Česka na rok 2020 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2020. Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0503>.

²⁷ Viz https://www.mzp.cz/cz/rada_vlady_pro_udrzitelny_rozvoj. Rada má 39 členů. Jednání Rady se koná alespoň jednou ročně, v mezidobí může řešit naléhavé úkoly Řídící výbor Rady. Od roku 2018 jsou veřejně dostupné informace k činnosti Rady respektive jejich výborů dostupné zde: <https://www.cr2030.cz/rvur/vybory-rvur/>.

10. S tímto tématem souvisí, ač vzdáleně, i upřesnění pravidel lobbingu²⁸ a ochrany oznamovatelů.²⁹ Orgány činné v trestním řízení by měly mít v případech poškozování životního prostředí posílené vyšetřovací a zajišťovací pravomoci, minimálně na úrovni závažných majetkových trestných činů a činů proti životu a zdraví. Odpovídající posílení pravomocí by se mělo týkat i kontrolních orgánů ve vztahu k šetření přestupků.
11. Členové platformy jsou toho názoru, že je nutné **rozumně prosazovat udržitelná řešení** v rámci **veřejného zadávání**: vhodně formulovat možnost, respektive i povinnost zadavatelů zohledňovat prvky odpovědného veřejného zadávání a poskytovat adekvátní metodickou podporu ze strany Ministerstva životního prostředí a dalších ministerstev. Je třeba zajistit metodickou podporu zadavatelům v souvislosti se sledováním **nákladů životního cyklu**. V oblasti veřejného zadávání a veřejného sektoru je pak žádoucí **podporovat inovativní formy veřejného zadávání a spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem**, včetně konceptů hodnocení kvality / Best Value, metody Design & Build, umožnění variant nabídek, podpory soutěží o návrh a řízení o inovačním partnerství, PPP projektů apod. Za úvahu rovněž stojí i **zavedení povinnosti využívání určitého % recyklovaných stavebních materiálů pro stavby hrazené z dotací či veřejných prostředků**, což by mohl být významný impulz v celém tématu udržitelné výstavby a cirkularity.³⁰ Podobnou cestou se vydala například Itálie,³¹ kde v rámci veřejného zadávání musí být minimálně 15 % všech materiálů recyklovaných nebo Rakousko s akčním plánem,³² který stanoví požadavek, aby bylo recyklováno 5 % minerálních stavebních materiálů. Je potřeba dokončit legislativní proces zákona o podpoře nízkoe emisních vozidel.³³
12. Plnění kritérií udržitelnosti samotnými veřejnými institucemi a státem řízenými organizacemi či státem vlastněnými společnostmi by mělo být přirozenou a nutnou **součástí péče řádného hospodáře**. To je na místě i **zakotvit do příslušných právních předpisů** (rozpočtová pravidla, zákon o majetku státu, zákon o státním podniku, zákony o krajích, obcích a hl. m. Praze, zákony o vysokých

²⁸ Viz též předchozí vládní návrh zákona o lobbování <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=565&ct1=1>

²⁹ Viz též předchozí vládní návrh zákona o ochraně oznamovatelů související s transpozicí směrnice EU <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=1151>

³⁰ V zahraničí lze též spatřovat tendenci právně zakotvit povinnost provádění selektivních demolic (Rakousko - ÖNORM B 3151: 2014 Rückbau von Bauwerken als Standardabbruchmethode), povinnost identifikovat odpady z demolic a rekonstrukcí (Francie - <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2011/5/31/DEVL1032789D/jo>), certifikační systém pro demoliční procesy (Holandsko - <https://www.veiliglopen.nl/en/ho>), povinnost realizovat předdemoliční audit spolu se zadáváním veřejných zakázek, včetně opětovného využití a třídění Švédsko - https://byggforetagen.se/Userfiles/Info/1094/160313_Guidelines_.pdf).

³¹ Giorgi S., Lavagna M., Campioli A. (2018) Guidelines for Effective and Sustainable Recycling of Construction and Demolition Waste. In: Benetto E., Gericke K., Guiton M. (eds) Designing Sustainable Technologies, Products and Policies. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66981-6_24; Chapter 5 - Policies and Incentives.

³² Rakouský akční plan pro zadávání veřejných zakázek, dostupný zde: <https://www.nabe.gv.at/wp-content/uploads/2021/02/Aktionsplan-nachhaltige-Beschaffung-Teil-II-2010.pdf>.

³³ <https://psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=1121&CT1=0>

školách, školách, veřejných výzkumných institucích atd.) a klást důraz na udržitelná řešení a celkové náklady životního cyklu, namísto nejlevnějšího výdaje při samotném pořízení.

13. Stanovení některých povinností, které budou přispívat k cílům Zelené dohody, lze provést i obecně v právních předpisech a normách **v oblasti stavebnictví** (stavební zákon), **průmyslu** (zákon o integrované prevenci), **zemědělství** (zákon o zemědělství) i **drobného podnikání a služeb** (živnostenský zákon). Stavební zákon a jeho prováděcí předpisy by mohly a měly důsledněji stanovit **náležitosti staveb** na podporu a využívání obnovitelných zdrojů, ochranu vody a klimatu (např. podíly energetického využití či ozelenění konstrukcí a střech, minimální požadavky na vsakování vody, výsadbové pásy v ulicích) či povinné podíly vybavení (parkovací místa, dobíjecí přípojky) pro e-mobilitu a podporu pěší a cyklistické dopravy.
14. Udržitelnost klimatu a využívání přírodních zdrojů a celkově zajištění kvalitních životních podmínek i pro budoucí generace je natolik zásadní téma, že je na místě zvážit zahrnutí závazku republiky (vlády, státu a obcí) k této ochraně na úrovni **ústavy či ústavního zákona**. Např. v Německu byl přijat v roce 2018 do ústavy (Grundgesetz) článek 20a a v březnu 2021 rozhodl německý Spolkový ústavní soud,³⁴ že vládní zákon o ochraně klimatu z roku 2019 porušuje německou ústavu tím, že nedostatečně řeší snížení emisí (stanoví cíle pouze do roku 2030), a zasahuje tak do ústavních práv a svobod budoucích generací občanů. Obdobně v Rakousku platí ústavní zákon o udržitelnosti, dobrých životních podmínkách zvířat, komplexní ochraně životního prostředí, zajištění dodávek vody a potravin a výzkumu.³⁵
15. **Celkově legislativa by měla intenzivněji podporovat udržitelná řešení, aby bylo možné dosáhnout cíle plynoucí z Green Dealu:** motivovat prostřednictvím daní, příplatků / bonusů, příp. též sankcí, a vytvořit příznivé podmínky pro výzkum a implementaci inovativní řešení, rozvoj obnovitelných zdrojů, prevenci vzniku odpadu a jeho zpracování. Je třeba urychlit analýzu relevantních právních oblastí, identifikovat a odstranit legislativní překážky pro rozvoj těchto udržitelných řešení v praxi. To se týká zejména podmínek využívání prvotních materiálů, recyklace a problematiky definice (kategorizace) a regulace nakládání s odpady (znovuvyužití materiálů, odpad coby zdroj), vhodné regulace zálohování, označování výrobků a obalů, prosazování práva spotřebitele na opravitelnost výrobků, prosazování rozšířené záruky výrobců (EPR) včetně ekomodulace³⁶ do dalších oblastí, ale i dalších oblastí jako např. podpory komunitní energetiky

³⁴ Rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu ze dne (Bundesgerichtshof) 24.3.2021 je dostupné zde: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2021/03/rs20210324_1bvr265618.html;jsessionid=655576BAB4F512EF66788D3B565C494C.2_cid377; anglické znění ústavy dostupné zde: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html#p0116.

³⁵ Federální zákon ze dne 11.7.2013 BGBl. I Nr. 111/2013 dostupný zde: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2013/111>.

³⁶ Ekomodulace viz její definice v § 3 odst. 2 písm. g) zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností: „ekomodulací [se rozumí] zohlednění dopadu vybraného výrobku na životní prostředí, zejména jeho trvanlivosti, opravitelnosti, opětovné použitelnosti, recyklovatelnosti, obsahu nebezpečných látek a plnění požadavků stanovených jinými právními předpisy, v rámci jeho životního cyklu při určování výše peněžního příspěvku

apod.). V oblasti stavebnictví je důležitou též podpora výstavby (zejména urychlení povolovacích procesů) v tzv. brownfield oblastech oproti výstavbě na zelené louce, v oblasti dopravy využití železniční, popř. kombinované dopravy oproti silniční, hromadné dopravy oproti individuální a bezemisní dopravy oproti emisní. Hledisko udržitelnosti by mělo být bráno v úvahu již i v oblasti územního plánování, například při rozvoji vodovodů a kanalizací nebo při plánování dopravní infrastruktury.

16. Předně bude nutné počítat s ambicióznějšími plány podílu obnovitelných zdrojů (zejména solární a větrné energie, tepelných čerpadel),³⁷ příp. též zdrojů nízkouhlíkových, přijmout konkrétní závazek (datum) výrazné redukce výroby energie z uhlí a podporovat smysluplné a šetrné využití bývalých těžebních krajín (tzv. brownfieldů). Je třeba zajistit **příznivé podmínky pro rozvoj obnovitelných zdrojů**, zejména spravedlivá, transparentní a předvídatelná pravidla pro podporu obnovitelných zdrojů středního a většího rozsahu s rovným přístupem k jednotlivým obnovitelným zdrojům³⁸ (solárních elektráren i dalších).³⁹
17. Podmínkou efektivního využití prostředků z jednotlivých fondů a operačních programů, které jsou předpokladem pro jejich potřebný pozitivní dopad a podporu potřebných změn na trhu a v ekonomice jako celku, je nastavení správných a férových podmínek, včetně zajištění efektivního přístupu i pro malé a střední podniky. Pravidla čerpání musí být pak **jasná, přehledná a jednoduchá** a postoj kontrolních orgánů **předvídatelný**. Je třeba definovat cílový stav energetické bilance ČR zdrojů a spotřeby v roce 2050 a k tomu stanovit plán postupu počínaje rokem 2021. V souvislosti s implementací Národního plánu obnovy lze pak též doporučit **adekvátní konzultace** nejen na odborné úrovni, ale zejména na úrovni relevantních aktérů,⁴⁰ tj. místních a regionálních samospráv, sociálních partnerů, občanskou společností, mládežnických organizací a dalších tak,

provozovatelem kolektivního systému pro jednotlivý vybraný výrobek nebo soubor podobných vybraných výrobků, hrazeného výrobcem za účelem zajištění plnění povinností zpětného odběru, zpracování a využití nebo odstranění výrobků s ukončenou životností podle tohoto zákona“.

³⁷ Viz Analýza zpracována pro Svaz moderní energetiky společností Deloitte „Rozvoj obnovitelných zdrojů do roku 2030“.

³⁸ Technologicky neutrální přístup k jednotlivým typům zdrojů je uplatňován např. v Německu, Polsku, Maďarsku či na Slovensku.

³⁹ Např. návrh vládní novely zákona o podporovaných zdrojích energie tomuto požadavku nevyhovuje: v rámci kontroly tzv. překompensace navrhuje stanovit maximální povolenou výnosnost (vnitřní výnosové procento – IRR) odlišně pro každý zdroj energie, což představuje riziko diskriminace provozovatelů výroben elektřiny, kterým byla stanovena nižší výnosnost (nejnižší možné minimum 6,3 % v rozporu s notifikačním rozhodnutím Evropské komise bylo stanoveno právě pro solární energetiku). Návrh byl v původním znění schválen Poslaneckou sněmovnou a nyní je projednáván Senátem (viz <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=870>).

⁴⁰ Viz prezentace „Nástroj pro oživení a odolnost“, Josef Schwarz, Zastoupení Evropské komise v ČR, 18. 3. 2021, dostupná zde: <https://evropskydum.cz/wp-content/uploads/2021/03/Nástroj-pro-odolnost-a-oziven%C3%AD.pdf>.

aby jednotlivé projekty vedle splnění formálních požadavků dosahovaly obsahového naplňování stanovených cílů.

- 18.** Lze předpokládat, že dosažení udržitelnosti a transformace ekonomik si vyžádá změnu přístupů v **mnoha dalších právních oborech**. Například v **soutěžním právu** se již na mezinárodním poli nyní diskutuje o možných změnách přístupů, které by nebránily iniciativám podnikatelů směřujícím, byť v koordinaci s jinými hráči na trhu, k prosazení řešení šetřícím životní prostředí, rychlejšímu nasazování úsporných technologií apod., pokud tyto kroky nepovedou k vyloučení soutěže nebo pokud benefity převáží rizika pro soutěž. Česká republika by neměla stát stranou těchto změn ani v oblasti soutěžního práva, ani v jiných oblastech.
- 19.** Plnění závazků plynoucích ze Zelené dohody a jí implementujících právních aktů je pro Českou republiku nejen povinnost, ale i velká příležitost. Podmínkou jejího využití je odstranění existujících právních překážek a provedení mnoha změn v právním řádu, které budou na novou situaci reagovat. Čím dříve se tak stane, tím spíše bude Česká republika úspěšná při potřebné transformaci své ekonomiky a boji za zachování životního prostředí pro další generace. A to i v pomyslné konkurenci s jinými členskými státy. Nelze též opominout blížící se předsednictví České republiky v Evropské Unii od 1. 7. 2022. Ochrana klimatu by měla být podle uveřejněného dokumentu Vlády⁴¹ jedním z prioritních témat, na které se chce Česká republika v rámci svého předsednictví zaměřit. I z toho důvodu je tedy více než žádoucí neotálet s tolik potřebnými změnami, které jsou popisovány výše a dělat vše pro to, aby Česká republika jako stát s jasnými vizemi v oblasti Zelené dohody a ochrany klimatu maximálně využila potenciál svého předsednictví.
- 20.** Členové názorové platformy Rozumné právo jsou připraveni podrobněji diskutovat právní výzvy, které Zelená dohoda pro Českou republiku přináší a poskytnout veškerou součinnost s legislativním zakotvením.

⁴¹ Viz dokument „VÝCHODISKA K PRIORITYM PŘEDSEDNICTVÍ ČR V RADĚ EVROPSKÉ UNIE“ zveřejněný na webu vlada.cz (www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/36289-VV-EU_III_material_Vychodiska.pdf)

Co je Rozumné právo?

Náborová platforma Rozumné právo je nezávislá expertní skupina právníků působících v nejrůznějších oborech práva v praxi i v akademii. Jejím cílem je poskytnout vládě, parlamentu a dalším veřejným institucím odbornou oponenturu návrhů zákonů a dalších regulačních opatření a zároveň sloužit jako rezervoár podnětů pro jejich racionální implementaci v tuzemských podmínkách. Platforma Rozumné právo není spojena s žádnou politickou stranou nebo hnutím, obchodní společností nebo jinou institucí a všichni její členové vykonávají svou činnost bez nároku na honorář nebo jinou odměnu. Stanoviska publikovaná na platformě Rozumné právo nejsou stanovisky organizací, v nichž členové názorové platformy působí.

Členové názorové platformy Rozumné právo 16. 11. 2021

- Václav Bílý, finanční právo
- Marie Brejchová, prezidentka Unie podnikových právníků
- Petr Bříza, mezinárodní právo soukromé a právo EU
- Hana Gawlasová, pracovní právo a právo elektronických komunikací
- Tomáš Gřivna, trestní právo
- Jan Klouda, korporátní právo a compliance
- Adéla Havlová, právo veřejných zakázek
- Robert Neruda, právo hospodářské soutěže
- Petra Nováková, daňové právo
- Tomáš Richter, insolvenční právo
- Ondřej Trubač, daňové právo
- Jan Wintř, ústavní právo

Přijetí tohoto stanoviska se nezúčastnil(i): Václav Bílý

K řešení dílčích otázek mohou být přizváni další odborníci z různých, i neprávních oblastí.

Web: www.rozumnepravo.cz

LinkedIn: [Rozumné právo](https://www.linkedin.com/company/rozumnepravo)

Twitter: [@RozumneP](https://twitter.com/RozumneP)

Kontakt pro média: Klára Donathová, tajemnik@rozumnepravo.cz